

Counseling Programs for Parents Program de consiliere pentru părinți

Aurora Adina IGNAT
Centrul Județean de Asistență Psihopedagogică Suceava

Abstract

The counseling process for gifted students requires counseling for teachers and parents, because the gifted child is in a special social position. The self-concept of the gifted child (including the self confidence and the motivation for experimenting) is built also by the reaction way of the parents. That is why is necessary that the parents have supportive, encouraging attitudes, because the creative and very talented people have success because of their self-confidence. If the parents are counseled in order to understand the particular psychological needs of the gifted child and the potential difficulties, the family communication will be better. The aim of the program is to develop an appropriate attitude toward the gifted child and the objectives are: the better knowledge of the parents regarding the support need of the gifted child; the optimization of the potential of sharing the experience in upbringing and education of the gifted child; the identification of the adjustment problems of the gifted child the assessment of the most efficient educational strategies for the gifted.

În cazul consilierii acordate copiilor cu aptitudini înalte se pune accent mai mult pe consilierea profesorilor și părinților, deoarece copilul se găsește într-o situație socială specială. Trebuie să menționăm că părerea copilului despre sine, incluzând încrederea și motivația lui de a încerca, este formată și de modul în care părinții îi răspund acestuia. De aceea este necesar ca părinții să aibă atitudini suportive, încurajatoare, întrucât persoanele creatoare și foarte talentate sunt pline de succes pentru că au încredere în ele.

Deoarece termenul "supradotat" este înconjurat de mituri și stereotipuri, părinții înșiși pot încorpora multe concepții și viziuni stereotipe. Pentru o familie, un copil dotat nu este o experiență uniform pozitivă, copilul fiind perceput adesea ca un factor stresor. Dacă părinții vor fi consiliați pentru înțelegerea nevoilor psihologice particulare ale copilului dotat și a potențialelor arii de dificultate, comunicarea în familie va fi mai bună.

Scopul programului este de a dezvolta o atitudine adecvată față de copilul talentat, urmărindu-se sensibilizarea părinților cu privire la nevoia de sprijin a copilului superior dotat, optimizarea disponibilității de a împărtăși experiența de creștere și educare a unui copil superior dotat, identificarea problemelor de adaptare cu care se confruntă copiii superiori dotați, evaluarea celor mai eficiente strategii educaționale adresate copiilor cu aptitudini înalte.

Programul de consiliere s-a desfășurat sub forma ședințelor de grup cu mamele copiilor capabili de performanțe, în vederea dezvoltării unor programe de sprijinire a propriilor copii. Programul s-a desfășurat pe parcursul a patru întâlniri, fiecare ședință având o temă stabilită și urmărind realizarea anumitor obiective.

Grup țintă: 37 mame ale copiilor capabili de performanțe de la Liceul cu Program Sportiv, Liceul de Artă, Liceul de Informatică „Spiru Haret” din Suceava

Ședința I

Tema: Modalități de identificare a copilului superior dotat

Obiective :

- identificarea concepțiilor stereotipe privind dotarea superioară;
- cunoașterea multiplelor dimensiuni ale supradotării și a posibilităților de identificare;
- formularea expectațiilor parentale privind dezvoltarea propriului copil superior dotat;
- identificarea problemelor de adaptare cu care se confruntă copilul superior dotat.

În cadrul acestei prime întâlniri s-au prezentat informații despre dotarea superioară, diferite cadre de definire, astfel încât mamele să cunoască multiplele dimensiuni pe care le presupune supradotarea.

Pentru a stabili dacă propriul copil se înscrie în categoria celor cu aptitudini înalte, participantele la grup au completat o fișă cu informații semnificative din viața copilului, legate de interesele și plăcerile copilului, activitățile speciale, activitățile preferate în solitudine, natura relațiilor stabilite cu ceilalți.

Analizând informațiile conținute în fișe, se remarcă interese pentru diferite domenii, caracteristice unei categorii largi de tineri (calculatorul, internetul, limbile străine, călătoriile, sportul, muzica, lumea animalelor), dar și o serie de interese care se pot constitui în indicatori ai dotării superioare ("îi place să rezolve și să compună probleme de matematică", șahul, "urmărește cu interes schimbările din natură, observă transformările din jur", "se documentează de pe internet despre științe, biologie, geografie, misterele lumii"). În cea mai mare parte apare evident interesul pentru cunoaștere, pentru explorare, pentru îmbogățirea universului personal.

Folosind această fișă de lucru mamele participante au avut prilejul de a analiza comportamentul propriului copil și de a afla despre preocupările celorlalți copii, reușind astfel să-și creeze o imagine corectă asupra domeniilor de interes și activităților specifice copiilor capabili de performanțe.

Un aspect important în dezvoltarea personalității oricărui copil o reprezintă dimensiunea psihosocială, în acest sens am cerut părinților să analizeze natura relațiilor stabilite de copil cu ceilalți în scopul conștientizării nevoilor de relaționare. Părinții au apreciat relațiile copiilor ca fiind caracterizate de colaborare, înțelegere, sociabilitate, comunicativitate, dar aproximativ o treime din participanți au evidențiat sensibilitatea exagerată a copilului, timiditatea, emotivitatea, lipsa prietenilor, tendințe de retragere și interiorizare, aspecte ce se constituie în probleme la nivelul dezvoltării personalității.

În vederea formulării expectațiilor parentale privind direcțiile de dezvoltare propriului copil, pornind de la identificarea resurselor și a punctelor slabe din traseul parcurs de copil, am propus o fișă de lucru care a permis o analiză mai profundă a problemelor cu care se confruntă copilul, dar și a posibilelor amenințări ce pot apărea în calea dezvoltării acestuia. Drept

amenințări la nivelul dezvoltării copilului, părinții specifică în cea mai mare parte dificultăți de ordin financiar, lipsa timpului, tendința de retragere, izolare, refuzul comunicării sau chiar sinceritatea și corectitudinea.

În general, această primă întâlnire a fost apreciată drept “*prilej de a face schimb de opinii în ce privește educarea și creșterea copiilor*”, “*un mod nou de a comunica, a asculta și a împărtăși din experiența proprie*”, “*un bun câștigat pentru viitorul copilului meu*”, “*o deschidere spre lumea minunată a copiilor văzută prin ochii ocrotitori ai mamelor*”, specificându-se ineditul, noutatea și bucuria de a veni în contact cu părinți care se confruntă cu probleme similare.

Participantele la întâlnire au enunțat drept câștiguri personale experiența dobândită în urma schimbului de opinii, prilejul de a reflecta asupra copilului propriu, asupra aptitudinilor sale, asupra modalităților de creștere și educare, asupra atitudinilor celor mai potrivite față de copilul dotat.

Până la ședința următoare părinții au avut drept temă completarea unei fișe, prin care trebuiau să observe comportamentul copilului și să înregistreze o manifestare deosebită, precum și modalitatea de intervenție.

Ședința II

Tema: Nevoi și probleme ale copiilor dotați

Obiective:

- identificarea nevoilor cognitive și social – emoționale ale copiilor superior dotați;
- cunoașterea riscurilor la care sunt predispuși copiii cu aptitudini înalte;
- identificarea soluțiilor la problemele specifice copiilor cu aptitudini înalte.

În această întâlnire părinții au fost informați cu privire la riscurile la care sunt predispuși copiii talentați, discutându-se modalitățile de intervenție ale familiei pentru a preveni aceste riscuri.

În această etapă s-a alcătuit o listă a problemelor cu care se confruntă copiii talentați, probleme definite din perspectiva mamelor participante la grup. Astfel, majoritatea problemelor aduse în discuție vizează sfera personalității, nivelul stimei de sine: *neîncrederea în forțele proprii; sensibilitate exagerată; dificultăți în stabilirea de relații cu colegii; dificultăți în aprecierea valorilor; dificultăți în abordarea conflictelor; conflict intern dat de diferența dintre nivelul de dezvoltare cognitivă și nivelul de dezvoltare a structurilor motivaționale; dificultăți de adaptare la un nou grup; dificultăți în finalizarea proiectelor; dezordine; timiditate; singurătate, izolare; revoltă, nevoie de apreciere și de recunoaștere.*

Părinții au propus soluții la aceste probleme care vizează comunicarea deschisă și sinceră, colaborare, ascultare, încurajare, remarcarea aspectelor pozitive ale comportamentului copilului și aprecierea lor, exprimarea încrederii față de copil, recunoașterea eforturilor copilului, aprecierea copilului pentru ceea ce realizează, tratarea copilului de pe o poziție de egalitate.

Ședința a fost apreciată ca fiind benefică, aducând informația necesară înțelegerii comportamentelor pe care le dezvoltă copiii, precum și informații despre modalități de intervenție a părinților pentru a-și sprijini copiii în depășirea dificultăților cu care se confruntă.

Ședința III

Tema: Strategii educaționale

Obiective:

- evaluarea strategiilor de creștere și educare a copilului superior dotat;
- analiza stilurilor parentale promovate de părinți în relațiile cu copiii lor;
- propunerea unui proiect personal de realizat împreună cu propriul copil dotat.

În prima parte a ședinței mamele participante au analizat propriile stiluri parentale, aducând argumente în ceea ce privește cel mai adecvat stil parental și ce implicații are acesta la nivelul personalității copilului. Am constatat o predominare a stilului “*părinte – dădăcă*”, cu efecte perturbatoare în dezvoltarea armonioasă a personalității copilului, părinții recunoscându-și tendințele hiperprotectoare care pot inhiba dezvoltarea copilului.

Prin intermediul unui chestionar părinții au evaluat comportamentul propriului copil, rezultând un profil al personalității copilului (copilul rebel, copilul supus), în funcție de acesta stabilindu-se strategii de educație.

Ședința s-a remarcat prin propunerea unui proiect de lucru în colaborare mamă – copil, proiect adaptat după un model de consiliere propus de William și Marilynne Gray, în care părinții sunt mentori ai propriilor copii.

Această strategie are patru faze:

1. Prima etapă constă în *scrierea unei propuneri*. Pentru a începe, părintele, având rolul de mentor, identifică în cadrul proiectului ceea ce ar dori să împărtășească, din experiența personală, pe o perioadă de 3 – 4 săptămâni, copilului care are rol de protejat. Mentorul propune un orar săptămânal de activități de îmbogățire care implică demonstrații, predare didactică, descoperire sau creație, extinderea conștientizării culturale, întâlnirea, interviuarea de noi oameni.

2. *Acceptarea unui plan de proiect atât din partea mentorului, cât și a protejatului*. Copiii sunt mai predispuși să îndeplinească planul când au un cuvânt de spus în a decide unde să meargă, ce să facă sau ce să creeze. O propunere impusă este rareori îndeplinită și rareori produce satisfacție protejatului.

3. *Îndeplinirea planului*. Mentorul poate propune un mentorat direct prin împărtășirea propriei experiențe, și de asemenea poate propune un mentorat indirect prin angajarea unor specialiști în anumite domenii. Mentorul ar trebui să-l ajute pe protejat să înțeleagă ceea ce s-a făcut și învățat și cum se adecvează acestea în proiectul general. Protejatul este încurajat în a crea un dosar al activităților parcurse. De-a lungul proiectului mentorii ar trebui să consemneze într-un raport săptămânal ceea ce a avut loc și ceea ce s-a învățat.

4. *Crearea, prezentarea și terminarea produsului*. Protejatul trebuie să creeze și să prezinte ceva pentru a evalua întreaga experiență de lucru cu un mentor. Crearea unui produs final reflectă ceea ce s-a făcut și s-a învățat, furnizează un sens al desăvârșirii personale. Prezentarea acestui produs celorlalți face ca experiența de mentorat să fie chiar mai valoroasă și mai benefică, și de asemenea ajută la dezvoltarea încrederii și a abilităților de a vorbi în public.

Pe perioada desfășurării celor patru etape protejatul are nevoie de variate tipuri de ajutor. Mentorii eficienți furnizează tipuri variate de leadership, modelarea rolului, instrucție, demonstrație, motivație pentru a ajuta protejatul să atingă nivelul în care poate acționa independent fără ajutorul mentorului. Astfel protejatul va dobândi competențe specifice și încredere în sine.

Folosirea acestui model îi abilitază pe părinți să recunoască și să respecte dezvoltarea competențelor și maturitatea copiilor lor, în timp ce copiii învață gradual din experiența părinților lor. Copiii nu numai că învață să respecte această experiență, dar și să aprecieze faptul că părinții îi respectă. Copiii nu sunt forțați să dobândească independență și identitate personală prin răzvrătirea împotriva dominației parentale inflexibile, deoarece așa ceva nu există. Ei nu dezvoltă un fel alienat de independență și identitate deoarece în timpul procesului de mentorat ei s-au relaționat cu proprii părinți într-o manieră angajată, afectivă. Dezvoltarea acestui tip de identitate independentă creează în copii un sens al apartenenței față de părinții care i-au ajutat să progreseze de la dependență, la interdependență, spre o eventuală independență. (3)

Evaluând cea de a treia ședință, părinții au specificat drept câștiguri personale o mai mare încredere în propria persoană și în propriul copil, înțelegerea mai profundă a psihologiei copilului și a relației mamă – copil, posibilitatea de a aborda problemele de comunicare cu mai multă înțelegere într-o manieră conciliantă : “am învățat să privesc mai obiectiv relația mea cu cei doi copii”, “voi încerca să mă schimb în relație cu copilul – am înțeles ce stil parental am și ce trebuie să fac pentru a deveni un părinte mai bun pentru copiii mei”, “a fost o ocazie de a afla că problemele emoționale ale copilului meu sunt și ale altor copii”, “voi ști să-l ajut pe copil să depășească anumite probleme atât la școală, cât și acasă”.

Evaluarea finală a vizat aprecierea informațiilor oferite, a instrumentelor de lucru, a dezbaterilor desfășurate din perspectiva a patru criterii : *utilitate în educația copilului, noutate, măsura în care a corespuns așteptărilor, maniera atractivă de prezentare*, folosind o scală în cinci trepte, participanții acordând punctaje de la 1 (Foarte puțin) la 5 (Foarte mult). Analiza scalei am realizat-o calculând media ponderată pentru fiecare dimensiune evaluată în funcție de toate cele patru criterii. Observăm că mediile evaluărilor se situează în intervalul 4 (mult) – 5 (foarte mult), ceea ce ne indică faptul că obiectivele propuse inițial au fost atinse, programul finalizându-se cu succes. Se observă că experiența împărtășită în cadrul acestui program a fost evaluată foarte favorabil în special pentru utilitatea ei în educația copiilor, precum și pentru maniera interactivă, atractivă de lucru, participantele evidențiind rolul profund educativ al tuturor întâlnirilor și faptul că au simțit nevoia să transmită această experiență altor mame.

Bibliografie

- Crețu, Carmen, 1997, Psihopedagogia succesului, Iași, Editura Polirom
Crețu, Carmen, 1998, Curriculum diferențiat și personalizat. Vol.I., Iași, Editura Polirom
Gray, William, Gray, Marilynne, 1996, Parents as mentors of their own children: Returning to the basics in Urban, K, Wagner, H, Wiczerlowski Giftedness: A continuing worldwide challenge. New York, Trillium Press
Jigău, Mihai. 1993, Copiii supradotați, București, Știință & Tehnică